

4. EL SERRAVAL·LIÀ DE MONTJUÏC

4.1. INTRODUCCIÓ

La ciutat de Barcelona va néixer apadrinada per dos turons, el Mont Taber i el Mont Jovis. El primer ha estat el bressol sobre el qual va créixer; el segon, anomenat actualment Montjuïc, ha subministrat una part important de la matèria prima amb la que, des de l'època dels romans, s'ha anat construint la ciutat. Efectivament, molts dels edificis de la Barcelona del passat són fets amb la "pedra de Montjuïc", una pedra compacta i resistent de coloracions blanques, vinoses o violàcies. Si hom vol constatar-ho només cal passejar per la ciutat, on nombrosos edificis (Catedral, Palau de la Virreina, Parlament, Sagrada Família...) duen l'empremta característica d'aquesta muntanya. Actualment, tot i la intensa urbanització que ha experimentat Montjuïc durant aquest segle, encara és possible observar les cicatrius deixades per l'explotació de les antigues pedreres, formant murs semicirculars de roca natural al voltant de tota la muntanya (La Foixarda, Teatre Grec...).

Montjuïc és jove, si més no, des del punt de vista geològic, ja que la fauna trobada a les roques que formen la muntanya és d'edat miocena (5.3-23.8 Ma). Des del segle XIX s'han dut a terme diferents estudis geològics a la muntanya, la majoria d'ells amb la inquietud de desxifrar-ne l'estratigrafia i el contingut faunístic i vegetal (La Mármora, 1834; Carez, 1881; Maureta i Thos, 1881; Almera, 1880 i 1899; Faura y Sans, 1908 i 1917; San Miguel de la Cámara, 1912). Per fer un seguiment exhaustiu de la bibliografia geològica de Montjuïc es pot consultar l'article de Vía i Padreny (1972) el qual enumera i resumeix tots els textos que fan referència a la

geologia de Montjuïc des del 1600. Pel seu contingut, destaca el treball de Villalta i Rosell (1965), el qual estableix l'estratigrafia general de la muntanya que ha servit de base per al present treball. Per altra banda, els treballs de Faura i Sans (1917) i San Miguel i Masriera (1970), són els únics de caire petrològic realitzats a la muntanya i els de Colom i Bauza (1945) i Magné (1978), són els que exposen un inventari dels diferents foraminífers trobats a Montjuïc; segons aquest últim, la fauna present indica que la formació dels dipòsits de Montjuïc esdevingué entre el Serraval·lià superior i el Tortonià. Vicente (1988) i Sanz de Siria (1994) parlen del contingut vegetal dels sediments miocènics de Montjuïc. Tot i els nombrosos estudis realitzats, en general, la sedimentologia i la petrologia de la muntanya de Montjuïc han estat temes malauradament oblidats per gran part dels treballs realitzats fins a l'actualitat, exceptuant les publicacions relacionades amb aquesta tesi (Gómez-Gras et al., 2001; Parcerisa et al., 2001).

El present capítol es proposa aprofundir en el coneixement geològic d'aquesta simbòlica muntanya, posant especial atenció en els processos sedimentològics i petrològics que donaren lloc a la formació de la "pedra de Montjuïc", tal i com es pot veure no només a la muntanya, sinó també als edificis, monuments i carrers de la ciutat de Barcelona.

La muntanya de Montjuïc està formada per roques sedimentàries detrítiques. L'anàlisi estratigràfic i sedimentològic detallat d'aquestes roques permet dilucidar en quin ambient sedimentari es van dipositar. Concretament, la muntanya de Montjuïc era un delta que, durant el Miocè, desembocava a la mar Mediterrània. Des del punt de vista petrològic, es podria acceptar, com una rudimentària classificació petrològica, la terminologia utilitzada per la gent que treballava en l'explotació de la "pedra de Montjuïc": el blanquet i el rebuig. El blanquet és la pedra de bona qualitat, dura i compacta però fàcil de treballar. El rebuig és la de mala qualitat, desagregable i poc útil per a la construcció. Tot i així, ambdues varietats han estat utilitzades al llarg del temps. En aquest capítol s'intentarà esbrinar quin és el significat geològic de l'existència d'aquestes dues varietats de pedra. A més a més de la raó per la qual una roca tant jove com la de Montjuïc ha experimentat una transformació de tal magnitud que l'ha fet esdevenir massissa i consistent, essent aquest últim un dels molts interrogants geològics que ofereix la muntanya de Montjuïc.